

Κείμενο

[Η επίδραση της τηλεόρασης στην ανάγνωση]

Ένα σημαντικό ερώτημα που αφορά τις σχέσεις τηλεόρασης και προτιμήσεων του κοινού συνδέεται με τις επιδράσεις των τηλεοπτικών θεαμάτων στη συνήθεια της ανάγνωσης. Ωστόσο, αρκεί να δείξουμε ότι και από αυτήν την άποψη δεν είναι η ίδια η τηλεόραση, αλλά η ιδιαίτερη χρήση της που την κάνει αρνητικό πολιτιστικό στοιχείο. Με άλλα λόγια, είναι θεμιτό να θεωρήσουμε ότι η τηλεόραση δεν αποσπά από την ανάγνωση, παρά μόνο σ' εκείνες τις περιπτώσεις στις οποίες η ανάγνωση δεν αποτελεί στοιχείο πολιτιστικής διαμόρφωσης.

Ενδεχομένως, θα ήταν υπερβολικό να καταγράψουμε εδώ τις πολυάριθμες έρευνες που έγιναν γι' αυτό το θέμα στις Ηνωμένες Πολιτείες, ιδίως μετά τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασης επαρκών τηλεοπτικών δικτύων. Παρ' όλ' αυτά, από τις εν λόγω έρευνες μπορούμε να αντλήσουμε τις παρακάτω γενικές ενδείξεις. Η πρακτική της τηλεόρασης δε φαίνεται να μείωσε την ανάγνωση των εφημερίδων (που είναι οι μόνες οι οποίες μπορούν να προσφέρουν ένα ορισμένο είδος πληροφόρησης και συνδέονται με την καθημερινή τελετουργία του πρωινού γεύματος και της διαδρομής προς τον τόπο δουλειάς). Αντίθετα, αυτά που υπέστησαν τον ισχυρότερο ανταγωνισμό ήταν τα λαϊκά περιοδικά, τα οποία δημοσιεύουν διηγήματα παραπλήσια με τις τηλεοπτικές αφηγήσεις. Παρόμοια ήταν και η κάμψη που σημείωσαν τα εβδομαδιαία περιοδικά **επικαιρότητας**, τα οποία προλάβαιναν οι τηλεοπτικές ειδήσεις. Όμως, ανέβηκε η κυκλοφορία ειδικευμένων περιοδικών (επιστημονικής, ιστορικής, γεωγραφικής εκλαΐκευσης), που μπορούσαν να ανταποκριθούν καλύτερα στις απορίες τις οποίες γεννούσαν οι τηλεοπτικές εκπομπές, και - τέλος - ανέβηκαν τα μηνιαία περιοδικά υψηλού επιπέδου.

Ακόμη, θα μπορούσαμε να κάνουμε μια σειρά ανάλογων παρατηρήσεων και για την Ιταλία, τουλάχιστον όσον αφορά τα περιοδικά ποικίλης ύλης. Είναι σημαντικό ότι τα τελευταία χρόνια, πέρα από τα πολιτικά περιοδικά, δεν εμφανίστηκε κανένα πράγματι αξιόλογο περιοδικό ποικίλης ύλης, ενώ είδαμε την άνθηση «μονογραφικών» περιοδικών, τα οποία **εστιάζουν** σε ζητήματα ιστορίας, φυσικού περιβάλλοντος και γεωγραφίας, τεχνολογίας και τα οποία, πέρα από κάθε πολιτιστική αξιολόγηση, αποτελούν χωρίς αμφιβολία ένα κοινωνικό φαινόμενο με μεγάλες διαστάσεις. Έτσι, η τηλεόραση φαίνεται ότι απέσπασε τους επιφανειακούς αναγνώστες από μια σειρά επιφανειακών αναγνώσεων, χωρίς να απειλήσει το **κύρος** των εφημερίδων, αλλά ωθώντας τες να «οπτικοποιηθούν» περισσότερο και να αποκτήσουν την όψη περιοδικών ποικίλης ύλης.

Όσον αφορά τα βιβλία, μια ουσιαστική στατιστική θα έπρεπε να μας πει πόση επιτυχία περιμένει τους εκδότες (και υπάρχουν πολλοί που συναγωνίζονται), οι οποίοι βγάζουν νέες εκδόσεις γνωστών έργων με την ευκαιρία κάποιας τηλεοπτικής μεταφοράς τους.

Ένα ακόμα πρόβλημα αφορά την επίδραση της τηλεόρασης στις υποανάπτυκτες περιοχές. Όπως παρατήρησε ο Ντέιβιντ Ρίσμαν¹, η έλευση των τηλεοπτικών μέσων σε πρωτόγονες κοινωνίες που κυριαρχούνται από την προφορική **κουλτούρα** και που δεν έχουν προλάβει να περάσουν τη φάση της γραπτής παιδείας, τον «πολιτισμό του βιβλίου», μπορεί να γίνει πηγή διαφόρων ανισορροπιών.

Όμως, είναι επίσης αλήθεια ότι σε περιοχές όπως ο Νότος της Ιταλίας, όπου ο πολιτισμός του βιβλίου δεν μπόρεσε να εισχωρήσει σε βάθος, η απότομη **έλευση** ενός μέσου που, έτσι ή αλλιώς, παρουσιάζει νέες μορφές ζωής, διαφορετικές κοινωνικές πραγματικότητες, φαινόμενα συχνά ακατανόητα αλλά γεμάτα κύρος, όλα αυτά είναι κίνημα, περιέργεια, ξύπνημα, είναι παιδαγωγικά θετικές φάσεις για τις ανθρώπινες ομάδες που είχαν αποκοιμηθεί σε μια αγιάτρευτη εγκατάλειψη αιώνων.

U. Eco (1994). *Κήνσορες και θεράποντες*, μετάφραση Έφη Καλλιφατίδη. Αθήνα: Γνώση, 420-422 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποια είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα, η επίδραση της τηλεόρασης στην κυκλοφορία των λαϊκών περιοδικών και των περιοδικών επικαιρότητας στις Ηνωμένες Πολιτείες; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 9)

¹ Ντέιβιντ Ρίσμαν (1909-2002): Αμερικανός κοινωνιολόγος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ από το 1958, όπου για είκοσι περίπου χρόνια δίδαξε για τη σχέση του αμερικανικού χαρακτήρα και των κοινωνικών δομών.

B2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου (Ακόμη...ποικίλης ύλης) του κειμένου;

(μονάδες 6)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να δημιουργήσετε πέντε προτάσεις χρησιμοποιώντας σε κάθε πρόταση μια από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου με **έντονη γραφή: επικαιρότητας, εστιάζουν, κύρος, κουλτούρα, έλευση**. Να φροντίσετε, ώστε μέσα από την πρόταση να γίνεται φανερή η σημασία της κάθε λέξης (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, τον αριθμό, το πρόσωπο κ.λ.π.).

(μονάδες 10)

Γ2.α. «...η απότομη έλευση ενός μέσου που, έτσι ή αλλιώς, παρουσιάζει νέες μορφές ζωής...»

Στο παραπάνω απόσπασμα λόγου ο συγγραφέας χρησιμοποιεί μία αναφορική πρόταση. Να την εντοπίσετε και να τη χαρακτηρίσετε είτε ως προσδιοριστική είτε ως παραθετική με βάση τις πληροφορίες που περιέχει σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο.

(μονάδες 2)

Γ2. β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)